

TALÁLT KÉP

Könczei Csilla: „Radu Afrim barátommal színház-as-filmes produkciókat tervezgettük, amikor Ilonka néni fésülni kezdte a haját. Szép hosszú, őszes haja volt, még sose láttam kibontva. »Ilona, nem akarsz színházat csinálni?«, kérdezte Radu. Miért ne, válaszolta pont olyan természetesen, mint amikor romani nyelvtanáromnak szegődött. A spanyol tanszékről kértünk kölcsön neki korabeli ruhákat, hosszasan próbálgatta a tükör előtt. Amikor filmezésekör először ment át a domb gerincén, olyan gyorsan haladt, hogy Schneider Tibi, az operatőr, nem bírta követni. (...) Amikor azonban már tizedszer haladt végig mindkét irányba, és mi újabb és újabb felvételeket akartunk, teljesen otthonosan kezdett el mozogni a magasban, meg a kamera előtt. Csak később mesélte, hogy megálmodta, hogy zuhant le a hegyoldalról. Laurie Anderson szövegét együtt fordítottuk le cigányra.”

Ilonka néni (Lăcătuș Ileana): „Azt mondja nekem Csillag: »Ilonka néni, menjünk filmezni.« »Menjünk, Csillag.« De én igazán nem tudtam, hogy hova megyünk, és mit csinálunk. Felöltöztem, de ott adott nekem Csillag egy hosszú, hosszú ruhát. S akkor kimentünk, de igaz, hogy messzire mentünk, az autóval. Mikor odaértünk, kibontottam a hajamat, ott mindjárt filmeztünk. Akkor felmáshoztam egy nagy-nagy-nagy hegyen, alig másztam fel. Én mit gondoltam, hogy egyszer átmenek és visszajövök. De nem. Hát többször kellett menjek. Előre, vissza, megint előre, megint vissza, ameddig filmezték. Na, hazajöttünk onnan, rá vagy két hétre azt mondja nekem Csillag: »Ilonka néni, csinálunk egy színházat?« »Csinálunk, csinálunk, Csillag.« De én nem tudtam, hogy mit. Azt mondja nekem Radu, hogy gondoljunk egy verset, de cigányul. Hát én mindjárt mondom...(...)

Én álmodtam. De olyan álmot álmodtam, hogy én sétáltam. Egy korzón sétáltam.

És mit láttam ott egy sarokba? Egy sarokba nagyanyám, egy olyan kicsi kioszkba árulta a tésztát. Nagyanyám, aki meghalt, árulta a tésztát.

Hát sétáltam egy kicsi-kicsi, vékon-vékon-vékon-vékon kötőn. Félttem, hogy esek le, mind félttem, hogy leesek. Sétáltam előre, hátra, előre, hátra, s akkor én félttem, hogy leesek.

De miért félttem?

Lent volt az egész, az egész barátaim, mind az egész barátaim, aki meghalt. Mind ott voltak lenn. S én azért féltém, hogy oda esek rájuk.

Akkor volt egy nagy-nagy-nagy-nagy tó.

Abba a tóba mi volt?

Egy nagy kerék. Az a kerék mind forgott. Fele benn volt a vízbe, fele künn volt.

De mi volt abba a kerékbe?

Az egész rokonom, aki meghalt, az egész abba a kerékbe volt.

De milyen kerék volt az?

Roata dracului [Ördögkerék] volt!!

S benne volt az egész halott, amelyik meghalt. Az egész rokonom.”

(Részletek Könczei Csilla és Lăcătuș Ileana könyvéből: *Ilonka néni*. Lakatos Ilonka élettörténete roma, román és magyar nyelven. Editura Fundației Pentru Studii Europene, Cluj – Az Európai Tanulmányok Karának Kiadója, Kolozsvár, 2002.)

A fotókon a Radu Afrim rendezte *BluEscape* című videó-mozgás-színházi produkció¹ videofüzéréből az *Ilona* című videó forgatása látható, a kolozsvári Szénafüveken. A képen Ilonka néni (Ileana Lăcătuș) és Schneider Tibor. Fényképezte: Dănuț Chiribș.

¹ B L U E S C A P E / Laurie Anderson szövegei alapján létrehozott előadás. Bemutató: 1999. május 26–30., Kolozsvár, Tranzit Ház. Rendező: Radu Afrim, Videó: Könczei Csilla; Szereplők: Cristina Cimbrea, Elena Popa, Alina Danciu, Ofelia Popii, Romulus Chiciuc, Angel Rusu, Claudiu Vesa; Vendégszereplő: Ilonka néni (Ileana Lăcătuș); Maszk: Anca Similar; Színpadi berendezés és kellékek: VIZEG Group. Fényképezte: Könczei Csilla, Schneider Tibor, Katyi Antal; Vágó: Tárkányi János. Video-szereposztás: Cristina Secăreanu, Dragoș Munteanu, Lola, Ilonka néni, Rápolti Réka, Csongor-Süsű-Baji, Nați. Producer: TRANZIT Alapítvány és a Babeș-Bolyai Tudományegyetem Színházi Tanszéke. Fordítók: Cornel Ban, Radu Afrim, Könczei Csilla.

